

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**Філософський факультет  
Кафедра релігієзнавства**

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**

Заступник декана  
філософського факультету  
Комаха Л.Г.

«\_\_\_» \_\_\_\_\_ 201\_\_ року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ РЕЛІГІЙНОГО МИСТЕЦТВА  
для студентів**

галузь знань 0203 Гуманітарні науки  
спеціальність 6.020301 релігієзнавство  
освітній рівень бакалавр  
освітня програма релігієзнавство  
вид дисципліни дисципліна самосійного вибору ВНЗ

Форма навчання	<b>денна</b>
Навчальний рік	<b><u>2017/2018</u></b>
Семестр	<b>5</b>
Кількість кредитів ECTS	<b>4</b>
Мова викладання	<b>українська</b>
Форма заключного контролю	<b>залік</b>

Викладач: Швед Зоя Володимирівна, д.філос..н., доцент, професор кафедри релігієзнавства

Пролонговано: на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_»\_\_ 20\_\_р.  
(підпис, ПІБ, дата)

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_»\_\_ 20\_\_р.  
(підпис, ПІБ, дата)

© Швед З.В., 2017 рік

Розробник: Швед Зоя Володимирівна, доктор філософських наук, доцент,  
професор кафедри релігієзнавства

Затверджено

«\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

Зав. кафедри релігієзнавства

\_\_\_\_\_ (Харьковченко Є.А.)

Протокол № \_\_ від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 201\_\_ року №\_\_

Голова науково-методичної комісії \_\_\_\_\_ (Маслікова І.І.)

«\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

## ВСТУП

**Мета дисципліни** – розкрити зміст філософсько-релігієнавчих методів та принципів вивчення релігійного мистецтва. Через аналіз конкретно-історичних форм релігійного мистецтва виокремити його основоположні функції та способи художнього втілення; ознайомити студентів зі змістом міждисциплінарного методу при вивченні культурних феноменів на прикладі аналізу конкретно-історичних форм релігійного мистецтва.

### **Вимоги до вибору навчальної дисципліни.**

1. До початку вивчення курсу студенти повинен **знати** основні характеристики релігійних традицій світу; історичні особливості релігієгенезу.

2. **Вміти** використовувати інформаційні і комунікаційні технології; шукати, обробляти та аналізувати інформації з різних джерел; збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ культури і мистецтва; аналізувати сутність, властивості та інші системні характеристики феномену релігії із застосуванням спеціальних методів релігієзнавства; застосовувати міждисциплінарний підхід при вивченні феноменів релігійного мистецтва.

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; здатністю до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатністю використання інформаційних і комунікаційних технологій.

**Анотація навчальної дисципліни:** дисципліна «Теорія та історія релігійного мистецтва» належить до переліку дисциплін самостійного вибору ВНЗ та викладається у V семестрі освітнього рівня бакалавр. Навчальна дисципліна знайомить студентів з основними напрямками релігійного мистецтва та особливостями його науково-теоретичної інтерпретації. Визначається предмет, завдання, теоретичні основи, методології теорії релігійного мистецтва. З'ясовуються основні особливості диференціації релігійного та нерелігійного мистецтва. Розглядаються історичні форми та види релігійного мистецтва. Пояснюється взаємозв'язок між змістом релігійного вчення та особливостями релігійного мистецтва.

**Завдання (навчальні цілі)** – надати студентам цілісну систему знань про особливості релігійного мистецтва та його функції. Розкрити особливості інтерпретації феноменів релігійного мистецтва та проаналізувати їх вплив на культуру; розглянути релігійне мистецтво як невід'ємну складову релігійного життя будь-якої конфесії; ознайомити студентів з історією становлення релігійного мистецтва; - сформувані у студентів цілісне уявлення про особливості та зміст різних форм релігійного мистецтва; розвинути у студентів навичку творчого мислення на основі компаративного та герменевтичного аналізу релігійного мистецтва як знаково-семіотичної галузі людської культури.

## Результати навчання:

*В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен*

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток підсумковій оцінці дисципліни
Код	Результат навчання			у %
	<b>Знати:</b>			
1.1	особливості теоретичного аналізу релігійного мистецтва;	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота	5
1.2	основні підходи до визначення місця та ролі релігійного мистецтва в історії становлення світової культури;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, письмова контрольна робота	5
1.3	основні характеристики жанрової диференціації релігійного мистецтва;	Лекція, самостійна робота	Усна доповідь, письмова контрольна робота	10
1.4	особливості релігійного мистецтва безписемних культур;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь	5
1.5	історію появи та особливості релігійного мистецтва в системах світових релігій.	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота	10
1.6	Загальну характеристику жанрового релігійного мистецтва національних релігій.	Лекція, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	5
	<b>Вміти:</b>			
2.1	визначати форми та функції жанрового релігійного мистецтва;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	5
2.2	визначати місце релігійного мистецтва у структурі конкретно-історичного релігійного комплексу;	Семінар, Самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	10
2.3	визначити роль релігійного мистецтва у формуванні релігійного світогляду та збереженні релігійної (національної) ідентичності;	Семінар, Самостійна робота	презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота	10
2.4	визначати місце релігійного мистецтва у духовному житті народу та його вплив на формування особливостей національних культур.	Семінар, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	5
2.5	аналізувати особливості релігійного мистецтва в монотеїстичних традиціях;	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, контрольна робота	5
2.6	аналізувати форми репрезентації релігійного мистецтва	Семінар, Самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	5
	<b>комунікація:</b>			
3.1	демонструвати здатність до вільної комунікації мовою навчання	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді	3
	використовувати знання іноземних мов для	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді,	3

3.2	аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої релігієзнавчої літератури під час підготовки до семінарських занять та виконанні самостійних робіт	робота	дискусії, презентація самостійного дослідження	
3.3	презентувати результати проведених релігієзнавчих досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, презентацій, конспектів	Самостійна робота, семінари	Дискусії	3
<b>автономність та відповідальність:</b>				
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу з теорії та історії релігійного мистецтва, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	2
4.2	Працювати в групі під керівництвом, вирішуючи завдання, пов'язанні із аналізом результатів існуючих досліджень, та порівнювати їх із результатами власних проведених досліджень	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	5
4.3	приймати самостійні рішення щодо вибору методів та форм власного релігієзнавчого дослідження	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	4

**6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибірових дисциплін)**

Результати навчання дисципліни					
Програмні результати навчання	.1	.2	.1	.1	.2

**7. Структура курсу:** у курсі передбачено 2 змістових частини. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарів. Завершується дисципліна заліком.

Перший модуль присвячений теорії релігійного мистецтва (предмет, функції, принципи, форми, жанри, аксіологічні та гносеологічні особливості релігійного мистецтва).

Другий модуль присвячений історії релігійного мистецтва (теорії походження, еволюція сюжетів, історичні форми необразотворчого релігійного мистецтва, мистецтво в світових релігіях).

**8. Схема формування оцінки:**

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.6); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

2. Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

3. Самостійна робота, підсумкова письмова робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання самостійних робіт

## Оцінювання за формами контролю:

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Усна відповідь <sup>1</sup>	Протягом семестру	«3» x 6 = 18	«5» x 5 = 25
Доповнення	Протягом семестру	«1» x 6 = 6	«3» x 5 = 15
Самостійна індивідуальна робота <sup>2</sup>	Підготовка доповіді за темою «Необразотворче (виразне) релігійне мистецтво (архітектура, музика, хореографія)» (перша половина семестру)	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
	Підготовка доповіді на тему «Релігійні сюжети і мотиви у сучасному мистецтві та масовій культурі» (друга половина семестру)	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова контрольна робота		«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20

у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі. Загальна кількість балів за аудиторну роботу складає 50% від семестрової кількості балів

<sup>2</sup> Загальна кількість балів за самостійну індивідуальну роботу складає 50% від семестрової кількості балів, тобто мін. – 24 бали, максимум – 40 балів

**Підсумкове оцінювання у формі заліку:** підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів), яка визначається як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Таким чином, підсумкова оцінка складається із суми семестрової кількості балів та підсумкової контрольної роботи

### При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР(підсумкова контрольна робота)/залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	48	12	60
<b>Максимум</b>	<b>80</b>	<b>20</b>	<b>100</b>

### Шкала відповідності:

<b>Відмінно / Excellent</b>	<b>90-100</b>
<b>Добре / Good</b>	<b>75-89</b>
<b>Задовільно / Satisfactory</b>	<b>60-74</b>
<b>Незадовільно / Fail</b>	<b>0-59</b>
<b>Зараховано / Passed</b>	<b>60-100</b>
<b>Не зараховано / Fail</b>	<b>0-59</b>

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	С/Р
<i><b>Змістовий модуль 1 „ Теорія релігійного мистецтва ”</b></i>				
1	Теорія та історія релігійного мистецтва: зміст курсу та його місце у структурі релігієзнавчого знання	2		2
2	Релігійне мистецтво та культове мистецтво: збіги та відмінності терміносистем	2		4
3	Функції релігійного мистецтва	2		4
4	Аксіологічні та гносеологічні особливості релігійного мистецтва	2		2
5	Форми релігійного мистецтва	2	1	2
6	Жанрова диференціація релігійного мистецтва	2		2
7	Класифікація релігійного мистецтва з способом художнього втілення та формою чуттєвого сприйняття	2	2	4
8	Релігійне мистецтво як естетичний феномен	2	2	5
	Підготовка доповіді на тему «Необразотворче (виразне) релігійне мистецтво (архітектура, музика, хореографія)»			15
<i><b>Змістовий модуль 2 „ Історія релігійного мистецтва ”</b></i>				
9	Походження релігійного мистецтва. Релігійний зміст артефактів комплексу Гебекле-Тепе (Туреччина), наскальний живопис печери Ласко (Франція), Трипільська культура (Україна)	2		3
10	Релігійні сюжети та мотиви у мистецтві тихоокеанського регіону (В'єтнам, Корея, Японія)	2		4
11	Особливості необразотворчого (виразного) релігійного мистецтва: архітектура, література, музика, хореографія	2	2	4
12	Сакральне мистецтво на близькому сході та країнах магрибу в епоху античності (Ассирія, Вавилон, Єгипет, Туніс, Марокко, Лівія, Алжир)	2		4
13	Давньогрецьке релігійне мистецтво	2		4
14	Феномен християнського мистецтва, історія становлення та регіональні особливості.	2	2	6
15	Інкорпорація досягнень арабсько-мусульманської культури (культура Кордови) у загальноєвропейську спадщину здобутків цивілізації	2		4
16	Релігійне мистецтво пізнього середньовіччя та епохи раннього нового часу на європейському континенті (Італія, Франція, Нідерланди, Німеччина)	2	2	4
17	Релігійні сюжети і мотиви у сучасному європейському мистецтві та масовій культурі. Релігійні матеріальні цінності як об'єкт конфлікту.	2	2	4
18	Підготовка доповіді на тему «Релігійні сюжети і мотиви у сучасному мистецтві та масовій культурі».			16
19	Підсумкова контрольна робота		2	
	<b>ВСЬОГО</b>	<b>34</b>	<b>17</b>	<b>93</b>

Загальний обсяг 144 год., в тому числі:

Лекцій – 34 год. Семінари – 17 год. Самостійна робота - 93 год.



## **РЕКОМЕНДОВАНА ЛИТЕРАТУРА:**

### **Основна (базова):**

1. Угринович Д. М. Искусство и религия: (Теоретический очерк). – М.: Политиздат, 1983. – 288 с.
2. Яковлев Е. Г. Эстетика. Искусствознание. Религиоведение. – М.: КД «Университет», 2003. – 640 с.
3. Каган М.С. Эстетика как философия науки / М.С. Каган. – СПб.: ТОО ТК «Петрополис», 1997. – 544 с.
4. Культурология. XX век: Антология. – М.: Юристъ, 1995. – 704 с.
5. Бургхардт Титус. Сакральное искусство Востока и Запада: Принципы и методы. – М.: Алетейя, 1999. – 213 с.
6. Янсон Х.В., Янсон Э.Ф. Основы истории искусства. – М.: ИКАР, 1996. – 512 с.
7. Наср Сеййд Хоссейн. Исламское искусство и духовность. – М.: ИПЦ «Дизайн. Информация. Картография», 2009. – 232 с.

### **Додаткова:**

1. Античная культура. Литература, театр, искусство, философия, наука: Словарь-справочник / Под ред. В. Н. Ярхо. – М.: Высш. шк., 1995. – 383 с.
2. Арнхейм Рудольф. Искусство и визуальное восприятие / Пер. с англ. – М.: Архитектура-С, 2007. – 392 с.
3. Афасижев Марат Нурбиевич. Изображение и слово в эволюции художественной культуры. Первобытное общество. – М.: Едиториал УРСС, 2004. – 224 с.
4. Бренд Барбара. Искусство ислама. – М.: Фаир, 2008. – 336 с.
5. Бельтинг Ханс. Образ и культ. История образа до эпохи искусства. / Пер. с нем. К. А. Пиганович. Науч. ред. О. Е. Этингоф. – М.: Прогресс-Традиция, 2002. – 752 с.
6. Веймарн Б. В. Классическое искусство стран ислама. – М.: Искусство, 2002. – 496 с.
7. Виноградова Н.А., Каптерева Т.П., Стародуб Т.Х. Традиционное искусство Востока. Терминологический словарь / Под ред. Т. Х. Стародуб. – М.: Эллис Лак, 1997. – 360 с.
8. Власов В.Г. Стили в искусстве. Словарь (архитектура, графика, декоративно-прикладное искусство, живопись, скульптура). Словарь имен. – В 3 тт. Т. 1-3. – СПб.: Кольна, 1995-1997.
9. Диденко В.Д. Духовный космос искусства / В.Д. Диденко. – М., 1993. – 90 с.
10. Искусство Востока. Проблемы эстетического своеобразия / Ред. И.Р. Еолян. – СПб.: ГИИ, 1997. – 253 с.
11. История и культура Древнего Востока: Энци. словарь / Отв. ред. А. А. Вигасин. – М.: РОССПЭН, 2008. – 431 с.
12. История и культура древней Индии: Тексты / Сост. А. А. Вигасин. – М.: МГУ, 1990. – 352 с.

- 13.Каптерева Т. П.Искусство стран Магриба. Древний мир. – М.: Искусство, 1988. – 360 с.
- 14.Конрад Н.И. Очерки истории культуры средневековой Японии VII- XVI века / Н.И. Конрад. – М. Искусство, 1980. – 144 с.
- 15.Осенмук В.В. Чань-буддийская живопись и академический пейзаж периода Южная Сун (XII-XIII вв.) в Китае. – М.: Смысл, 2001. – 384 с.
- 16.Павлов Н. Л. Алтарь. Ступа. Храм. Архаическое мироздание в архитектуре индоевропейцев. – М.: Олма-пресс, 2001. – 368 с., илл.
- 17.Пиотровский М. Б. Мусульманское искусство. Между Китаем и Европой. – СПб.: Государственный Эрмитаж, 2008. – 240 с.
- 18.Рерих Ю. Н.Тибетская живопись. – Самара : ИД «Агни», 2000. – 144 с.
- 19.Стирлен А. Искусство ислама. Распространение персидского стиля от Исфахана до Тадж-Махала. М.: АСТ Астель, 2003. – 320 с.
- 20.Швед З.В. Теорія та історія релігійного мистецтва в системі релігієзнавчого знання // З.В.Швед // Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. – № 2 (4). – 2015. – С.69-73.